

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 РР

Колядич О. І.,

кандидат економічних наук, доцент,

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана,

e-mail: a_kolyadich@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8166-5263>

Ігнатюк Т. В.,

студент КНЕУ імені Вадима Гетьмана

e-mail: tanyaabieksack@mail.ru

Тези присвячено дослідженню причин та наслідків Голодомору, його впливу на природне відтворення національного генофонду та людського капіталу.

Якщо мова йде про якесь важливе історичне явище, науковці завжди вдаються до питань його причинності. Але коли мова йдеться про Голодомор 1932-1933 рр. в Україні, то кожен з нас розуміє, що це досить складне і багатогранне питання, на яке ми ніколи не отримаємо однозначної відповіді.

Голод 1932-1933 рр. в Україні забрав життя понад 7 мільйонів людей. Щохвилини вмирало 17 людей, 1 400 – щогодини, понад 30 000 – щодня... Питання кількості людських втрат України від Голодомору досі залишається відкритим. Реальні цифри загиблих замовчувалися, що підтверджується наданим владою розпорядженням не реєструвати смерть дітей у віці до одного року. Українці у віці від 6 місяців до 17 років становили близько половини всіх жертв Голодомору. У зв'язку з цим, середня тривалість життя українців у 1933 році становила 7,3 року у чоловіків і 10,9 років у жінок. За всю історію людства подібних показників ніде не було зафіксовано [1].

Почну з того, що голод 1932-1933 рр. не був випадковим, як могли б стверджувати політики тих часів. Саме в такий спосіб Йосип Сталін вирішив позбутися українців – проте не України. В українських землях він вбачав невичерпний ресурс, без якого побудувати могутню індустріальну імперію було неможливо. Проте бажання українців стати незалежними могло б поставити крапку на його мрії.

Головними причинами Голодомору завідувач кафедри Міжнародного права Києво-Могилянської академії М. Антонович на брифінгу назвала такі: «По-перше, страх перед українізацією, яка вийшла за рамки, що їх собі передбачав Сталін та його оточення. По-друге, бажання якщо не знищити повністю (українців було занадто багато, щоб їх усіх знищити), то ослабити до такої міри, щоб українці вже не могли мріяти про вихід з СРСР, про незалежність. І тоталітарний, авторитарний режим» [2].

Саме тому, за наказом Сталіна, радянський режим побудував план вирішення «української проблеми», в основі якого були плани здачі хліба державі. Влада конфіскувала запаси зерна та продуктів харчування у селян, які нібито не виконували план здачі хліба. Зимом 1932–1933 рр. під виглядом хлібозаготівель в сільській місцевості обох регіонів були конфісковані всі

продовольчі запаси. Метою цього удару було створення ситуації абсолютного голоду, щоб попередити повторення вже передбачуваного чекістами стихійного вибуху, подібного до того, що стався у березні 1930 р. [3].

Цілі колгоспи і села були оточені міліцією та радянськими спецслужбами, тому голодуючі не мали ніякого шансу на виживання. З метою їх ізоляції була застосований режим «чорних дошок» та «ганебних списків», в яких вказувалися колгоспи, сільради та навіть цілі села, які не виконували норму здачі хліба.

У першій половині 1932 року в багатьох районах України був чітко виражений канібалізм, як наслідок голодної катастрофи. З районів від місцевих партійних керівників у Київський обком КП(б)У надходили повідомлення про факти канібалізму [4].

Дані уривки збереглися у Київському обласному томі Національної книги пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років. «Адже, коли подібне траплялося, воно настільки обурювало селян, що запам'ятовувалося надовго й переказувалося іншим» [5].

В лютому 1933 року радянська влада вирішила надавати селянам продовольчу допомогу. Проте, не всім – годували лише тих, хто ще був здатен працювати в полі. Звісно радянська влада не хотіла розкривати методи свого тоталітарного та жорсткого правління на міжнародній арені, саме тому факт геноциду приховувався, а зараз й досі заперечується російською владою, хоча понад 20 країн світу визнали 1932-1933 роки роками геноциду української нації. Тоді, на початку 80-х, тема Голодомору була однією із тих, що підштовхнула уряд США підняти питання прав людини у світі та в СРСР.

Тоді ж президент Сполучених Штатів Америки Рональд Рейган назвав Радянський Союз «імперією зла». Роботи американських істориків Джеймса Мейса, Роберта Конквеста змусили говорити про український Голодомор увесь світ. Стіна замовчування масового голоду 1932-1933 років в Україні була зруйнована. У 1990 році Міжнародна незалежна комісія юристів передала ООН документ, де поставлено вимогу – визнати голод 1932-1933 років в Україні «актом геноциду» [6].

Поштовхом до зміни ставлення до Голодомору у світі було визнання його американським Конгресом. Палата представників ухвалила резолюцію, де сказано, що Йосип Сталін та його оточення навмисне створили у 1930-х роках умови для штучного голоду. Остаточне визнання більшістю країн світу, що Голодомор був дійсно геноцидом, вже не за горами, незважаючи на опір керівництва Росії.

Список використаних джерел:

1. <https://germany.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/golodomor-v-ukrayini-1932-1933-rokiv/golodomor-prichini-ta-naslidki>
2. <https://old.uinp.gov.ua/publication/golod-1932-1933-rr-prichini-perebig-demografichni-naslidki>
3. Кульчицький Станіслав Українське село після Голодомору / Кульчицький Станіслав // ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ: факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. - 2010. - 19. - С. 116-125. - Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/pro_2010_19_2_116

4. Кульчицький С. Енпблбм Е. Червоний голод: Сталінська війна з Україною / С. Кульчицький // Український історичний журнал. - 2018. - № 1. - С. 184. - Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2018_1_12
5. Вашкевич В. М., Котляр Ю. В., Макарчук С. С., Страхи голодоморів: історико-філософсько-психологічний аспект.